

TALOUSNEUVOSTO

23.11.2023

Kokousmuistio 3/2023

Aika	22.11.2023 klo 10.00–12.00
Paikka	Kesäranta
Läsnä	Orpo Petteri, puheenjohtaja Purra Riikka, varapuheenjohtaja Eloranta Jarkko Essayah Sari Grahm-Laasonen Sanni Henriksson Anna-Maja Ikonen Anna-Kaisa Jalonen Markku Karhunen Minna Löfgren Maria Marttila Juha Mykkänen Kai Nykänen Marja Palola Antti Pentikäinen Mikael Ranne Lulu Romakkaniemi Juho Rydman Wille Huttunen Riku (at.) Majanen Juha (at.) Martikkala Mikko (at.) Penttilä Risto E.J. (at.) Vuori Timo (at.) Vuornos Henrik (at.) Sinko Pekka (s.)

1 Kokouksen avaus

Pääministeri avasi kokouksen klo 10.00 ja totesi kokouksen aiheena olevan *talous- ja teollisuuspolitiikan globaalit muutostekijät*. Aiheesta alustavat toimitusjohtaja Risto E.J. Penttilä Nordic West Officesta, johtaja Timo Vuori Elinkeinoelämän keskusliitosta sekä ylijhtaja Riku Huttunen työ- ja elinkeinoministeriöstä.

Ennen varsinaista kokousasiaa pääministeri valotti akuutin itärajalalla käynnissä olevan hybridioperaation taustaa ja siihen vastaamista. Erilaiset geopolittiset jännitteet ovat lähitökohtaisesti talouden näkökulmasta haitallisia ja korostavat tarvetta etsiä yhdessä keinoja talouskasvun edellytysten vahvistamiseksi.

2 Talous- ja teollisuuspolitiikan globaalit muutostekijät

Risto E.J. Penttilä tarkasteli alustuksessaan (liite 1) geotaloutta ja blokkiutumiskehitystä. Nousevia talouksia edustava BRICS-blokki on laajentumassa ja sen yhteenlaskettu talouden koko lähestyy G7-maiden yhteenlaskettua taloutta. Harvinaisten maametallien tuotannossa BRICS-maiden osuus on noin kymmenkertainen. Johtavista tekoälymaista kuusi kuuluu kuitenkin G7-maihin.

Suomelle olisi luontevaa vahvistaa Pohjoismaista yhteistyötä nykyisten, suoraan turvallisuuteen liittyvien rakenteiden ohella myös infrastruktuuri-investointien ja huoltovarmuuden saralle. Suomen kaltaisen, Euroopan reuna-alueella sijaitsevan maan kilpailukykyä on mahdollista parantaa yrittämistä ja omistamista tukevalla verouudistuksella.

Timo Vuoren alustus (liite 2) käsitteli yritysten arvoketjujen globaalia uudelleen jakautumista. EK:n tuoreen kyselyn mukaan maailmanpoliittinen epävarmuus on merkittävin yritysten toimintaan ja arvoketjuihin vaikuttava tekijä. Valtaosa yrityksistä on hajauttanut toimitusketjuja useammille toimittajille ja eri maihin. Vajaa kolmannes on lisännyt hankintoja Suomesta ja muista EU-maista.

Suomessa toimivien yritysten Venäjä-etu on menetetty. Kiinan merkitys on edelleen suuri, mutta kasvunäkymät toimialasta riippuen melko varovaisia. Yhdysvaltain merkitys kauppakumppanina korostuu jatkossa. EU on kuitenkin Suomelle keskeinen: sen sisämarkkinat on saatava toimimaan, valtiontuet kuriin ja kauppasopimuksia lisää.

Riku Huttunen käsitteli alustuksessaan (liite 3) Suomen asemaa globaalissa kilpailussa puhtaan energian investoinneista. Suomeen on suunnitteilla yli 200 miljardin euron investoinnit, joista valtaosa liittyy energian tuotantoon ja tuulivoimaan. Suunnitelmat ovat varhaisessa vaiheessa ja vain murto-osa voimalaitoshankkeista toteutuu käytännössä. Geopoliittinen epävarmuus ja kohonneet investointikustannukset hidastavat hankkeiden käynnistymistä.

Suomen vahvuuksia kilpailussa näistä investoinneista ovat vakaa toimintaympäristö, vahvat sähköverkot ja teknologianeutraali politiikka. Investointien toteutumista edistää suunnitelmallinen ja ennakoitava politiikka, sujuva ja tarkoituksenmukainen investointien luvitus, vaikuttaminen EU-lainsäädäntöön sekä kansallisen säännösten kehittäminen.

3 Keskustelu

Alustuksien pohjalta käydyssä keskustelussa nousi esiin muun muassa seuraavia kysymyksiä ja näkökulmia:

- "Vihreä investointiaalto" on osittain toteutumaton haavekuva, jonka varaan ei pidä tuudittautua. Oma talous on laitettava kuntoon mukaan lukien työmarkkinat ja julkinen velka.
- Luvitusprosessit on saatava nopeasti kuntoon. Keskitetty valtakunnallinen virasto on tervetullut uudistus, mutta ei ratkaise kaikkia ongelmia kuten arviointiasiantuntijoiden rajallista määrää.
- Kunnat ja kaupungit on syytä ottaa vahvasti mukaan puhtaan energiasiiirtymän edistämiseen. Ne ovat monessa suhteessa keskeisiä toimijoita.

- Suomessa tarvitaan myös ns. säätövoimaan soveltuvaa sähkön tuotantoa ja myös siihen pitäisi kiinnittää huomiota.
- Verotuksen kehittämistä tulisi tarkastella kunnianhimoisesti. On huolehdittava, että verojärjestelmä tukee riittävästi kasvua, kouluttautumista ja kotimaista pääoman muodostamista. Mallia voisi ottaa esimerkiksi Ruotsista.
- TKI-panostukset voivat osaltaan helpottaa osajapulaa. Samalla on varottava pönkittämisestä vanhoja vahvuusalueita ja tuettava uudistumista.
- Pohjoismaisessa yhteistyössä on saatu liian vähän aikaa kansalaisten ja yritysten arjen helpottamiseksi. Suomen puheenjohtajuus vuonna 2025 tarjoaa mahdollisuuden yhteistyön tiivistämiseen ja raja-esteiden purkamiseen.
- EU-vaikuttaminen on keskeinen osa Suomen politiikkaa ja sitä on entisestään tiivistettävä. EU:n tulee puuttua yksittäisten valtioiden epäreiluun tukipolitiikkaan.
- EU:n ei pidä lähteä mukaan globaaliin tukikilpailuun, vaan huolehtia ensisijaisesti sisämarkkinoiden toimivuudesta. USA:n tukipolitiikka ei voi jatkua loputtomiin ja Kiinan talouden pidemmän ajan näkymät ovat heikkomat kuin usein ajatellaan.
- EU:ssa sääntelyn rajat ovat tulleet vastaan. Liian yksityiskohtainen sääntely hidastuttaa prosesseja ja uhkaa tukehduttaa jäsenmaiden oman innovatiivisuuden.

4 Kokouksen päättäminen

Pääministeri kiitti alustajia ja jäseniä hyvästä keskustelusta. Haastavassa kansainvälisessä tilanteessa korostuu tarve pitää maan oma talous ja yritysten toimintaedellytykset kunnossa. Suomen on myös entistään tärkeämpää edistää toimia EU:n globaalien aseman vahvistamiseksi. Pohjoismaisen yhteistyön tiivistäminen voi osaltaan tukea ja täydentää tätä tavoitetta.

Pääministeri ja hallitusryhmien puheenjohtajat siirtyivät kokouksesta klo 11.45 tasavallan presidentin tilaisuuteen. Talousneuvoston seuraava kokous pidetään alkuvuodesta 2024. Kokouksen ajankohta ja aihe vahvistetaan myöhemmin.

Pekka Sinko
talousneuvoston pääsihteeri